

“Çocuklar için Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanması için Ailelerin Güçlendirilmesi”

Projesi

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ ÇOCUK ÇALIŞMALARI BİRİMİ

TEMMUZ 2012 – TEMMUZ 2013

8-9-10 Ekim / 10-11-12 Ekim 2012

REHBER ÖĞRETMENLERE YÖNELİK EĞİTİM

OTURUM ÖZETLERİ

Çocuk
Çalışmaları

KASIM 2012

İÇİNDEKİLER

Giriş	4
Tanışma Oturumu	5
“24 Saat” Etkinliği	7
“TC/BC Cümleler – İstatistikler” Etkinliği	10
“Hayatımın Kadınısın” Etkinliği	14
“Bir Kızımız Bir Oğlumuz Oldu” Etkinliği	15
“Nesi İyi Nesi Kötü” Etkinliği	16
Toplumsal Cinsiyet Eğitimi Oturumu	24
AÇEV Deneyimi	25
Oyunlar	25
Proje Anlatımı ve Öneriler	26
Değerlendirme Oturumu	27

GİRİŞ

Bu kitapçık, İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi (ÇOÇA) tarafından yürütülen “Çocuklar arasında Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanması için Ailelerin Güçlendirilmesi” projesi kapsamında 8-9-10 Ekim’de Atakent Doğa Koleji’nde, 10-11-12 Ekim’de Terakki Vakfı Okulları’nda gerçekleştirilen eğitimlerden sonra eğitmenler Ayşe Beyazova, Zeynep Kılıç ve proje koordinatörü Gözde Durmuş tarafından hazırlanmıştır.

Bu kitapçıkta, eğitimde yer alan oturumlar, oturumlarda yer alan konulara ilişkin kısa bilgi notları ve eğitim sırasında katılımcılarla oluşturulan çıktıları yer verilmiştir. Bu kitapçık, sadece eğitime katılan katılımcılar için hazırlanmış ve çoğaltılmıştır.

Projenin tamamına destek veren İsveç Konsolosluğu’na, işbirliği yaptığımız İstanbul İl Milli Eğitim Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Bölümü’ne, eğitimler için mekan ve ikram desteği sunan Atakent Doğa Koleji’ne ve Terakki Vakfı Okulları’na, bir oturumumuza konuk olarak katılan AÇEV uzmanları Hasan Deniz ve Ege Ortaçgil’e, oyunların ölçme bölümü için ölçüklerin uygulanma aşamasını anlatan İrem Aktaşlı’ya ve eğitmenlerimize teşekkür ederiz.

En büyük teşekkür ise bu eğitime katılan, paylaşımda bulunan, bizi motive eden, projedeki en büyük yol arkadaşlarımız eğitim katılımcılarımızdır. İyi ki yapmışız bu eğitimi ☺

ÇOÇA Ekibi

31 Ekim 2012

TANIŞMA OTURUMU

Hedefler:

Katılımcıların,

- Birbirlerinin isimlerini öğrenmelerini,
- Katılımcıların birbirlerini tanımalarını ve kaynaşmalarını,
- ÇOÇA, proje ve eğitim ile ilgili bilgi almalarını

sağlamak

Süre: 60 dk.

Gerekli materyaller:

- İkili tanışmaca için çizim-soru kağıtları
- İnsan Tombalası çıktıları
- Renkli kalemler

Etkinlik öncesi hazırlık:

- Katılımcıların birbirlerine sormalarını istediğiniz sorulardan ikili tanışmaca için çizim-soru kağıdını hazırlayın ve katılımcı sayısı kadar çoğaltın.
- Katılımcı ekibe dair merak ettiğiniz bilgileri içeren insan tombalası kağıdını hazırlayın ve katılımcı sayısı kadar çoğaltın.

Etkinliğin Uygulanması:

1. AŞAMA: Bayramlaşma

Katılımcıların çember oluşturmaları istenir. Ardından çemberde, gönüllü olan başlangıç kişisinden başlayarak herkesin birbiri ile bayramlaşması (tokalaşması), merhaba diyerek isimlerini söylemeleri istenir.

2. AŞAMA: İKİLİ TANIŞMA – RESİM YAPMA

Katılımcılara daha önceden hazırlanmış soru-çizim kağıtları dağıtılır. Herkes kağıtlarını aldıktan sonra müzik eşliğinde dans eder. Müzik bitince ellerindeki kağıttaki boş alana kendilerine en yakın olan kişinin resmini çizerler. Çizimler bitince kağıtlar ortaya koyulur. Daha sonra tekrar müzik başlar, herkes ortadan yeni bir kağıt alır, ellerindeki resmin kime ait olduğunu bulup, ilk soruyu sorar, cevabını yazarlar. Bu işlem, sorular bitinceye kadar devam eder. Ardından tüm kağıtlar duvara asılır.

Örnek:

ADI:

OKULU:

BU MESLEĞİ YAPMASAYDI NE YAPMAK İSTERDİ?

Bu mesleği yapmasaydımyapmak isterdim.

ÇOCUKLUK KAHRAMANI KİMDİ?

Çocukluk kahramanım

DİNLENMEK İÇİN NELER YAPMAYI SEVİYOR?

Dinlenmek içinseverim.

3. AŞAMA: İNSAN TOMBALASI

Katılımcılara insan tombalası kağıdı dağıtılır. Bu tombalayı en kısa sürede bitirene ödül verilir.

Örnek İnsan Tombalası Tablosu:

EN HIZLI YAPAN KAZANIYOR!		
İki dil bilen 2 kişi (Türkçe de sayılır!)	Müzikle uğraşan 2 kişi... Ne yapıyorlar?	İleride yönetici / müdür olmak isteyen 2 kişi
Futbol oynamayı çok seven 3 kişi	Sivil toplum kuruluşlarında gönüllülük yapan 2 kişi, Hangi STK'mış?	Yemek yapmayı çok seven 3 kişi
İyi araba kullandığını düşünen 3 kişi	Dans etmeyi çok seven 3 kişi	Futbol seyretmeyi çok seven 3 kişi

Toplumsal hayat dört ana aktivite alanından oluşur:

1.Ekonomik üretim: Ürün ve hizmet üretmek ve karşılığında para almak anlamına gelir. Ekonomik üretimin her zaman ekonomik bir karşılığı vardır. Ekonomik üretim yaptığınızda para kazanırsınız. Bu alan geleneksel olarak erkeklerin sorumluluk ve faaliyet alanı olarak görülmüştür. Eve ekmek (ya da para) getirmesi gerekenin erkek olması gerektiği anlayışında olduğu gibi. Ancak günümüzde kadınlar da ekonomik alanda gittikçe daha fazla yer buluyor; eve sadece erkekler değil, kadınlar da para getiriyor. Bugün kadınlar da doktor, mühendis hatta yönetici olabiliyor. Yine de ekonomik üretim alanını genel olarak değerlendirdiğimizde kadınların erkekler kadar fazla yer bulduğunu söylememiz zordur. Ayrıca kadın ve erkeklerin buldukları sahip oldukları mesleklerde de bir farklılaşma olduğunu gözlemleyebiliriz.

Kadınlara geleneksel olarak atfedilen meslekleri düşünelim. Bakım ve hizmet işlerinde genelde kadınları daha fazla görüyoruz. Doktorluk, mühendislik gibi saydığımız diğer alanlarda bile toplumun gözünde daha değerli olan genelde erkeklerin yaygınlıkla bulunduğu konumlar. Cerrahliğin çocuk doktorluğundan, makina ya da bilgisayar mühendisliğinin çevre ya da kimya mühendisliğinden daha değerliymiş gibi algılanması gibi. Öğretmenlikte de branş öğretmenliği sınıf öğretmenliğinden daha değerliymiş gibi algılanmıyor mu? Yöneticilik meselesine gelince kadınların sayısının iyice azaldığını görüyoruz.

Öyle ki, sanki kadınlar için bir 'camdan tavan' var ve bir noktaya geldikten sonra daha fazla yükselmeleri hiç mümkün değil; ya da yükselmek için aynı durumdaki bir erkek adaydan çok daha fazla çalışmaları ve öne çıkmaları, hatta daha 'erkeklerle atfedildiği gibi' otoriter, acımasız, sert olmaları beklenebiliyor. Camdan tavan, meclis, belediye gibi siyasal üretimle ekonomik üretimin kesiştiği alanlarda da karşımıza çıkıyor.

4. ASAAMA: COCA, PROJE VE PROGRAM ANLATIMI-BEKLENTİLER

ÇOÇA, proje ve program hakkında kısa bilgiler paylaşılır.

"24 SAAT" ETKİNLİĞİ

Hedefler:

Katılımcıların,

- toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin farklı sosyo ekonomik statüde olsalar da kadınlar için ortak sorunlara yol açtığını görmelerini
- toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin sadece kadınları değil; erkekleri de vurduğunu, onlar için de güçlülere yol açtığını fark etmelerini
- toplumsal üretim alanlarında kadın ve erkeklerin oynadıkları rolleri tartışmaları ve tüm alanlarda her iki cinsiyetin de yer bulamayışının ne tür sonuçlara yol açtığını değerlendirmelerini sağlamaktır.

Süre: 90 dk.

Gerekli materyaller:

- Poster kağıdı
- Gazlı kalemler
- Uhu tag
- Tahta kalem

Etkinlik öncesi hazırlık:

- Çiftlerin rollerini her birini küçük bir kağıt üzerine yazarak hazırlayın.
- Tüm rolleri ayrıca büyük bir poster kağıdına yazarak etkinlik esnasında tüm katılımcıların rahatça görmelerini

Devam Ediyor..

- sağlayabilirsiniz.
- 24 saat tablosunu örneklendirmek için herkesin görebileceği şekilde büyük bir poster kağıdına çizerek hazırlamış olabilirsiniz.

Etkinliğin Uygulanması:

1. Katılımcılara bu etkinlik için küçük gruplar oluşturacağınızı söyleyin. Gruplar 2-3 ya da 4 kişilik olabilir. Her grupta hem kadın hem de erkeklerin bulunması önemli. Grupları oluşturduktan sonra her gruba birer poster kağıdı ve gazlı kalemler verin. Her grubun kendilerine verilen bir çiftin 24 saatini yazmasını isteyin. Sabah saat 6.00'dan başlayıp ertesi gün saat 6.00'ya dek her saat kadın ve erkeğin neler yapıyor olduğunu bir tablo biçiminde yazmaları gerekiyor. Yönergeyi verdikten sonra etkinlik öncesinde hazırlamış olduğunuz, çiftlerin rollerini belirten küçük kağıtları her gruba biri denk gelecek şekilde gruplara dağıtın ve çalışmayı başlatın. Çiftlerin 24 saatini yazmak için 15 dakikalık süreleri var. Eğer ihtiyaç olursa 5 dakikalık bir ekleme yapılabilir.

Çiftlerin Rollerini:
46 yaşında şirket yöneticisi
38 yaşında çalışmıyor
30 yaşında işsiz
25 yaşında temizliğe gidiyor
30 yaşında kapıcı
25 yaşında konfeksiyonda çalışıyor
27 yaşında devlet memuru
25 yaşında öğretmen
38 yaşında çocuk doktoru
37 yaşında beyin cerrahı

Örnek Tablo:

Saat	Kadın	Erkek
6.00		
7.00		
8.00		
9.00		
10.00		
11.00		
12.00		
13:00		
14:00		
15:00		
16:00		
17:00		
18:00		
19:00		
20:00		
21:00		
22:00		
23:00		
00:00		
01:00		
02:00		
03:00		
04:00		
05:00		
06:00		

2. Tüm grupların 24 saat tabloları tamamlandıktan sonra her grubun sözcüsünün hazırlamış oldukları tabloyu tahtaya asarak anlatmasını isteyin. Kadın ve erkekler için yazdıkları her şeyi anlatmalarına olanak tanıyın. Anlatırlarken toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin öne çıktığını düşündüğünüz durumlarda grup

2.Yeniden üretim, var olanları bir araya getirerek yeniden üretmek anlamına geliyor. Yeniden üretim hem maddi, hem de manevi alanda gerçekleşebilir. Turşu, reçel, yemek yapmak, evin bakımını sağlamak; çamaşır, ütü, bulaşık ve temizlikle uğraşmak yeniden üretime örnek verilebilir. Çocuk doğurmak ve bakımını üstlenmek de bu alana dahildir. Yoksul aileler veya bireyler için evdeki yeniden üretim neredeyse tamamen elle yapılan, çok büyük vakit ve enerji isteyen bir şeydir ve sadece kadınlar ve kız çocukların sorumluluğu olarak kabul edilir. Orta ve üst sosyoekonomik gruplarda ise yeniden üretim için başka bir kadının emeği satın alınarak; kadının bu alandaki sorumlulukları desteklenir. Dolayısıyla kadın eğer aynı zamanda ekonomik üretim alanında da çalışıyorsa ve diğer bir kadının emeğinin satın alması söz konusu değilse eve geldikten sonra 'ikinci vardiya'sına başlaması evdeki yeniden üretim işlerini yapması beklenecektir.

3.Siyasal üretim: Karar alma mekanizmalarında yer almak anlamına gelir. Bireysel karar alma süreçlerinin yanısıra, toplumsal karar alma süreçlerinin gerçekleştiği kurumlarda yer almayı da içerir. Toplumsal karar alma mekanizmaları toplumun nasıl yürütüleceğini ve gelecekte nasıl olacağını belirler. Bu alan da, geleneksel olarak erkeklere ayrılmıştır. Kadınlar bu alanda yükselmeye çalıştıklarında çoğunlukla 'camdan tavan'la karşı karşıya kalacaktır. Şu anda mecliste bizlerin hayatının nasıl olacağı ya da olmayacağıyla ilgili karar alanların yüzde kaç kadındır sizce? (% 14.5) Dolayısıyla kadınlar insanların ama daha da önemlisi kendilerinin hayatını belirleyen politikaların belirlenmesinde söz sahibi olamazlar. Söz sahibi olmadıkları takdirde kendilerine ilişkin politikaların belirlenmesinde sağlıklı karar alınmasını beklememiz çok zordur.

Devam Ediyor..

Sosyal üretim: Sosyal olayların organizasyonunu, gruplara dahil olma ve sosyalleşme alanlarını kapsar. Hem kadınların hem de erkeklerin de yer aldığı bir üretim alanıdır. Sosyal üretim için vakit ayırmak ve gönüllü olmak, bazen de nakit ayırmak gerekebilir. Maça gitmek, komşuya çaya gitmek, alışverişe çıkmak, spor yapmak, pikniğe gitmek, sinemaya gitmek, herhangi bir konuda kendini geliştirecek eğitimlere katılmak örnek verilebilir. Hatta toplumsal örgütlenmelere katılmak da bu bağlamda sayılabilir. Sosyal üretim, hem kadınların hem de erkeklerin katıldığı bir alan olsa da mekanlarının, konumlarının ve yetkilerinin farklılaştığını söyleyebiliriz. Bu farklılaşmaya en basit örnek olarak, pikniğe gidince kadınlar ne yapar, erkekler ne yapar, diye düşünebiliriz.

Bu dört alan kadınların ve erkeklerin yaptıkları veya yapmaları beklenen özelliklere göre, ve özellikle de kadınların gittikçe iş gücüne katılmaları da söz konusu olduğunda eşit dağılımı değildir. Kadınlar yeniden üretim ve sosyal üretim alanlarında daha çok sorumluluk yüklenip, bir yandan da ekonomik üretim alanına dahil olmaya çalışırken; erkekler sadece ekonomik üretim ve siyasal üretim alanlarında sorumluluk üstlenmektedir.

Cinsiyet eşitliğini sağladığımız zaman bu, her iki cinsiyetin de tüm kamusal alan ve özel yaşam alanlarında eşit seviyede yetki sahibi olması ve bu alanlarda eşit seviyede görünür olması anlamına gelecektir. Ayrıca kadınlara atfedilen özellik ve sorumluluklarla erkeklere atfedilenlerin herkesin gözünde değer bakımından eşit hale gelmesidir. Cinsiyet eşitliği kadın ve erkeklerin toplumsal hayata tam katılımı için uygun ortamın geliştirilmesini amaçlar.

sözcüsünün söylediklerini tekrarlayabilir; ya da anlatılanlarla ilgili derinleştirmenin toplumsal cinsiyet eşitliğini tartışmak için işe yarayacağını düşündüğünüz şeyler olursa gruba veya tüm katılımcılara soru yöneltebilirsiniz. Her grup sözcüsünün grubun çalışmalarını paylaşmak için 5-6 dakikalık süresi var.

3. Grupların paylaşımları bittikten sonra aşağıdaki soruları yönelterek katılımcıların toplumsal cinsiyet eşitliği açısından kendi çiftlerinin gündelik hayatlarını gözden geçirmelerini ve kadın ve erkeklerin durumlarını değerlendirmelerini sağlayın. Katılımcılar poster kağıtları asılı duran diğer çiftlere ilişkin de yorumlar yapabilirler. Hatta bu tarz yorumları teşvik edebilirsiniz.

Tartışma soruları:

- Aynı çift için kadın ve erkeğin çalışma saatlerini karşılaştırır mısınız?
 - Çalışma saatleri sizce neleri kapsıyor?
 - Aynı çiftin çalışma saatleri açısından baktığımızda aldıkları ücretler eşit midir? Farklıysa neden?
 - İşlerin hangisini bir kadına hangisini bir erkeğe yakıştırırsınız? Kadın veya erkekler tarafından daha iyi yapıldığını düşündüğünüz işler var mı?
 - Aynı çift için kadın ve erkeğin kendilerine ayırabildikleri zamanları karşılaştırır mısınız?
 - Çiftlerin eğitim durumları nasıl?
 - Çiftleri sosyallik bakımından karşılaştırabilir misiniz?
 - Çiftlerin cinsel hayatına dair bir şeyler var mı? Neler?
 - Evin bakımından kim sorumlu?
 - Çiftlerde şiddet eğilimi gösteren var mı? Aile içi şiddetin nedenleri sizce nelerdir?
 - Çiftlerin eğitim düzeyleri nedir?
4. Tartışmanın yeterince derinleştirdiğini düşünürseniz, toplumsal üretim alanları üzerine bir kaç şey paylaşmak istediğinizi söyleyebilir, etkinliğin son bölümüne geçebilirsiniz. Bu bölümde arka plan bilgilerini etkileşimli olarak katılımcılara aktarın. Bir poster kağıdına aktardığınız bilgiler ve onların paylaşımları

üzerinden not alın. Tüm üretim alanları üzerine konuştuğuktan ve paylaştıktan sonra aşağıdaki soruyu yönelterek tartışmayı derinleştirebilirsiniz.

- Peki bu üretim alanlarındaki eşitsiz konumlar toplumda ne tür sonuçlara yol açıyor olabilir?

5. Etkinliği başarıyla tamamladınız. Bravo, geçmiş olsun!

“TC/BC CÜMLELER VE İSTATİSTİKLER” ETKİNLİĞİ

Hedefler:

- Doğal (biyolojik) olarak görünen cinsiyet özelliklerinin toplumsallığını farketmek;
- Toplumsal cinsiyeti biyolojik cinsiyetten ayırarak tanımlayabilmek
- Toplumsal cinsiyet ayrımcılığının yarattığı olumsuz sonuçları görmek.

Süre: 60 dk.

Gerekli materyaller:

- Toplumsal / biyolojik cinsiyeti tanımlayan cümlelerin katılımcı sayısı kadar yazılı çıktısı
- Projeksiyon ya da istatistiklerin katılımcı sayısı kadar yazılı çıktısı
- Poster kağıdı, tahta kalemi

Etkinlik Öncesi Hazırlık:

1) Etkinlikte materyal olarak kullanılacak cümlelerin katılımcıların özelliklerine göre gözden geçirilmesi ve ayrılacak süreye göre cümle sayısının ayarlanması; listenin katılımcı sayısı kadar çoğaltılması. (Ek1)

2) İstatistik bilgilerin güncellenmesi ve yine katılımcıların özellik ve ilgilerine göre gözden geçirilmesi. PPT sunum olarak hazırlanması ya da katılımcı sayısı kadar çoğaltılması (Ek2)

Etkinliğin Uygulanması:

1. Aşama (30 dk)

1) Cümlelerin yer aldığı kağıtları katılımcılara dağıtın ve bireysel olarak bu cümlelerin toplumsal cinsiyete mi biyolojik cinsiyete mi yoksa ikisine birden mi uygun olduklarını işaretlemelerini isteyin. Toplumsal cinsiyet

TC/BC ve İSTATİSTİKLER

KISA BİLGİ NOTU

Devam Ediyor...

Bu tanımların ve sınırların için kalmaları için kadın ve erkekleri zorlar. Sınırların içinde kalmak istemeyenleri dışlar, ayrımcılığa ve şiddete uğrattır.

Burada özellikle vurgulanması gereken, toplumsal cinsiyet ayrımcılığının sadece kadınları değil erkekleri de olumsuz etkilediğidir. Kadınlar, hiyerarşinin alt sıralarında kaldıkları için daha fazla zarar görmekte; toplumsal sonuçlardan/çıktılardan daha az yararlanıp, toplumsal baskıdan daha fazla etkilenmektedirler. Ama bu durum, erkeklerin hiç zarar görmedikleri ya da hiç baskı hissetmedikleri şeklinde yorumlanmamalıdır.

Toplumsal cinsiyet rolleri, farklı kültürlerde farklı biçimler alabilmektedir. Örneğin:

* Eski Mısır'da erkekler evde örgü işi yaparlardı. Ailedeki temel işlerden kadınlar sorumluydular. Kadınlar mirasla mal sahibi olabilirlerdi, ancak erkekler olamazdı.

* Güneybatı Pasifik'teki ilkel kabilelerde sadece erkekler süslenmekte, saçlarına çiçekler takıp gösterişli giyinmekte ve kadınların onları beğenip eş olarak almasını beklemekteydiler.

* 17. yy Fransasında aristokrat sınıfa mensup kadınlar çocukları doğar doğmaz süt annelik yapmak ve çocukları yetiştirmek üzere köylü kadınlar tutarlar ve çocukları uzun yıllar onlardan uzakta yaşardı; zira o dönemde aristokrat kadınların bebeklerini emzirmeleri ayıp ve aşağılayıcı bir şeydi.

* 224 kültür üzerinde yapılan bir araştırmaya göre, 5 kültürde erkekler bütün yemek pişirme işlerini üstleniyorlar. 36 kültürde kadınlar evlerini kendileri inşa ediyorlar.

kavramını duymamış olan katılımcılar varsa tanım vermeyin ama açıklama olarak “doğuştan olduğunu düşündüklerinizi biyolojik, sonradan öğrenildiğini düşündüklerin ize toplumsal olarak işaretleyin” diyebilirsiniz.

2) Katılımcılar cümleleri bireysel olarak işaretledikten sonra yanlarındaki kişiyle eşleşmelerini, ikili olarak cümleleri nasıl işaretlediklerini incelemelerini ve tartışmalarını isteyin.

3) Ardından büyük grupta tüm katılımcılarla cümlelerin teker teker üzerinden geçin. Anlaşmazlık olan her cümlenin tartışılmasını sağlayın. Katılımcıların birbirlerini ikna etmelerine imkan tanıyarak ve gerekli noktalarda uygun soruları sorarak katılımcılarının toplumsal cinsiyetin ne olduğunu kavramalarını kolaylaştırın.

2. Aşama

1) Katılımcılardan biyolojik ve toplumsal cinsiyet tanımlarını alın. Katılımı kolaylaştırmak için tanım cümleleri yerine tanımlayıcı unsurları da isteyebilirsiniz. Katılımcılarla birlikte aşağıdaki benzer bir tablo oluşturabilirsiniz.

2) Katılımcılara toplumsal cinsiyeti neden olumsuzluk taşıdığını sorun. Gelen yanıtları yeniden çerçeveleyerek aşağıdaki gibi bir düzene yerleştirin. Gerekli gördünüz yerleri poster kağıda yazarak konuşulanların akılda kalmasını kolaylaştırabilirsiniz.

Örnek Tablo:

BİYOLOJİK CİNSİYET	TOPLUMSAL CİNSİYET
Doğuştandır	Toplumsallaşma sürecinde öğrenilir
Bedensel, fizikseldir	Toplumun cinsiyetlerden beklentilerine işaret eder
Evrenseldir (tüm zaman ve coğrafyalarda benzerdir)	Farklı dönem ve coğrafyalar ile farklı toplumsal konumlara göre farklılaşır (Yaş, sınıf, etnik kimlik, medeni durum, cinsel yönelim toplumsal cinsiyetin kurulmasına etkilidir.)
Değişmez!	Değişir, değişebilir!

TC/BC ve İSTATİSTİKLER

KISA BİLGİ NOTU

Devam Ediyor...

Cinsiyet temelinde kurulan eşitsizlik yaş, sınıf, kentli/ köylü oluş, medeni durum gibi başka unsurlar aracılığıyla daha da çeşitlenir ve derinleşir. Örneğin bir toplumun 17 yaşında bir köylü kızında bekledikleri, ona yüklediği roller ile 30 yaşında evli bir iş kadınından beklentileri farklıdır.

Bununla birlikte kadınlar ve erkekler arasında yaratılan toplumsal eşitsizliğin tüm dünyada benzer bir görüntü sergilediğini söylemek de mümkündür: Kadınlar çocuk bakımı ve ev işleri gibi “özel alan”a ait işlerden, erkekler ise çalışma, para kazanma, devleti yönetme gibi “kamusal alan”a ait işlerden sorumludurlar. Bu sorumlulukları ile erkekler para, mal-mülk, statü, karar alma yetkisi gibi yaşadığımız toplumda “değer” taşıyan karşılıklar elde ederken; kadınlar ancak bağlı / bağımlı oldukları erkekler aracılığıyla bu değerlerden pay sahibi olmaktadır

3) Etkinliğin son kısmında, toplumsal cinsiyet ayrımcılığının toplumsal sonuçlar bakımından yarattığı olumsuzluklardan bahsetmek istediğinizi söyleyin. İstatistiksel sonuçların her zaman tartışmalı ve bazı durumlarda tek yanlı bilgi aktarmakla birlikte genel resmi çizmek konusunda yol gösterici olabileceklerini vurgulayıp bazı istatistikleri paylaşmak istediğinizi söyleyin. İstatistikleri sunum olarak paylaşabileceğiniz gibi katılımcıların eline çıktı olarak vererek de konuşabilirsiniz.

İstatistikleri paylaşırken aşağıdakine benzer sorularla, katılımcıların derinlikli düşünmesini sağlayabilirsiniz.

- Özellikle dikkatinizi çeken bir şey oldu mu?
- Size bu ne anlama geliyor?
- Ne tür sonuçlar yaratabilir?
-

NOT:

*Eğer bu etkinliği 24 SAAT etkinliğinden sonra yapıyorsanız, tartışmayı yürütürken o etkinlikteki çıktılardan yararlanın. Toplumsal cinsiyetin hem bireysel düzeyde hem de üretim alanları üzerinden toplumsal düzeyde yarattığı eşitsizliği konuştuğunuzu vurgulayın.

*Eğer 24 SAAT etkinliğinden bağımsız olarak yapıyorsanız, toplumsal üretim alanlarıyla ilgili arka plan bilgisini bu kısımda paylaşarak toplumsal cinsiyetin neden olduğu eşitsizliğin toplumsal boyutunu tartışabilirsiniz. Bu etkinliğin sonunda paylaşacağınız istatistik bilgileri de bu kısmı destekleyecektir. Bu biçimde uygulayacaksanız etkinlik süresini 15 dakika kadar uzatmayı düşünebilirsiniz.

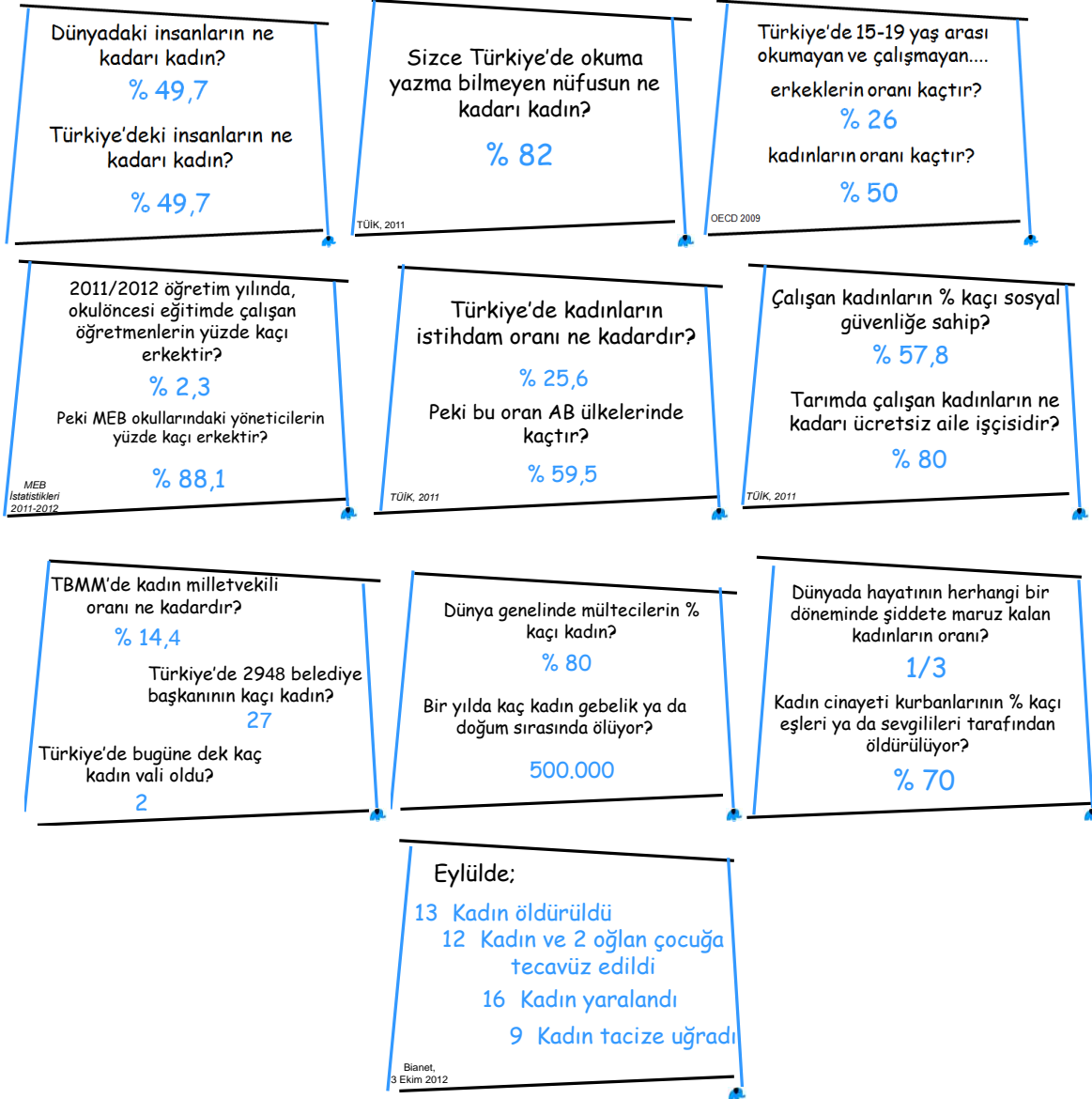
Ekler:

TC/BC Cümleler için örnekler:

	CÜMLELER	BC	TC
1	Kadınlar çocuk doğurur, erkekler doğurmaz.		
2	Kadınlar yaratılışları gereği narindir, kibardır; erkeklerse sert ve güçlüdür.		
3	Erkekler kadınlardan daha iyi araba kullanır.		
4	Oğlan çocuklar evcilik oynamaktan pek hoşlanmaz.		
5	Erkeklerin sesleri ergenlik döneminde değişir; kadınlarınkı değişmez.		
6	Kadınlar cinselliği erkekler kadar düşünmezler.		
7	Kadınlar duygusaldır, erkekler mantıklıdır.		
8	Oğlan çocukları şiddete daha yatkındır.		
9	Kadınlar çocuk emzirebilir, erkekler biberonla çocuk besleyebilir.		
10	Kadınlar regl dönemlerinde sancı çekebilir ve asabi olurlar.		
11	Erkeklerin birinci sorumluluğu ev geçindirmektir.		

12	Kadınlar daha sevecendir.		
13	Erkekler daha korumacıdır.		
14	Erkek çocuğa Duygu, Sevgi, Nazlı, Yağmur, Çiçek isimleri konulmaz.		
15	Kız çocuğa Atakan, Şahin, Mert isimleri konulmaz.		
16	Kız çocuklar pantolon giyemez.		
17	Erkek çocuklar etek giyemez.		
18	Erkeklerle oranla kadınlar tecavüze daha fazla maruz kalıyor.		

İstatistikler Sunumundan:

"HAYATIMIN KADINISIN" ETKİNLİĞİ

Hedefler:

Toplumsal cinsiyetin kadınların ve erkeklerin hayatlarına ne tür sınırlılıklar, engeller, zorluklar getirdiğini farketmek

Süre: 60 dk.

Gerekli Materyaller:

Projeksiyon

Hayatımın Kadınısın filmi (Yön: Uğur Yücel, 2006)

Poster Kağıdı, Tahta kalem

Post-it (ihtiyaca göre)

Etkinlik Öncesi Hazırlık: Bulduğunuz ortamda filmin açıldığından ve ses ve ışık açısından rahat gösterilebilir olduğundan emin olun😊

Etkinliğin Uygulanması :

1) Katılımcılara Hayatımın Kadınısın filminin bir kısmını seyredeceğinizi ve ardından film karakterlerinin toplumsal cinsiyetçi rolleri üzerine konuşacağınızı söyleyin. İsteyenlerin not alabileceğini belirtin.

2) Filmin 40 dakikalık kısmını seyredin.

3) İlk olarak katılımcıların filmle ilgili görüşlerini alın. Örneğin, ne hissettiklerini, filmin geri kalan kısmında ne olacağını düşündüklerini sorabilirsiniz.

Ardından poster kağıdına filmin 4 ana karakterinin (Asuman, Ahu, Necdet, Tayfur) isimlerini yazarak bir tablo oluşturun. Katılımcılara her bir karakterin özelliklerini sorarak tabloyu doldurmaya başlayın.

Özellikleri not ederken amacınız;

- Kadın ve erkek karakterlerin kendi aralarındaki benzerlikleri ve geçişliliği bulmak;
- Kadın ve erkek karakterler arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları bulmak;
- Bütün bu özelliklerin toplumsal cinsiyet rolleriyle ilişkisini ve karakterlerin yaşamlarına ne tür sıkıntı, zorluk ve mutsuzluk getirdiğini ortaya çıkarmak olmalı.

HAYATIMIN KADINISIN

KISA BİLGİ KUTUSU:

Güç kavramı eşitsizliklerin ortadan kaldırılması için yapılan çalışmalarda temel kavramlardan biridir. Güç kavramı çoğunlukla fiziksel güç ile bağlantılı olarak anlaşılır ve bu bağlamda daha çok erkekler atfedilir. Oysa genel olarak bakıldığında güç "yapabilirlik" ile ilişkilidir. Kendi kararlarını alabilen, kendi başının çaresine bakabilen, kendisinininlikle birlikte başkalarının da sorunlarına çözüm bulabilen kişileri güçlü olarak tanımlarız. Ancak bu tanımlama da sonucu değiştirmez, yine genel olarak bakıldığında erkekler, hem kadınlar hem erkekler tarafından daha güçlü, yapabilirliği daha yüksek grup olarak görülürler.

Yapabilirliğin artması bazı "araçların" varlığıyla mümkündür: Bilgi (eğitim), deneyim, para, sosyal çevre gibi faktörler kişilerin güçlenmesini sağlar. Erkekler için bunlara sahip olmak yeterliyken, kadınlar için bütün bunların yaşamlarını dönüştürecek birer unsur olduğunu içselleştirmelerini sağlayacak ayrı bir süreç de gereklidir.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan kadını ikincilleştirme ve erkeğe bağımlı kılma anlayışı kadınların sahip oldukları gücün farkında olmamaları gibi bir sonuç doğurmaktadır. "Öğrenilmiş çaresizlik" olarak da tanımlanan bu durum, kadınların bağımlı konumlarını sürdürmelerinin başat unsurlardandır. Bu nedenle kadınların sahip oldukları gücün farkına varmalarını ve bunu artırmanın araçlarına ulaşmalarını ifade eden "**güçlenme**" kavramı toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında önem taşımaktadır.

4) Özellikle Şu kavramlar üzerinde durun: G¼ç / güçlü olmak; bağımlılık; korumacılık. Bu kavramların kadınlara mı, erkeklere mi ait olduğunu ya da kadınlar ve erkekler için içeriklerinin nasıl deęiŐtiđini tartışarak toplumsal cinsiyet rolleriyle bu kavramlar arasındaki iliŐkiyi sorgulayın.

5) “Toplumsal olarak kendilerinden beklenen cinsiyetlerine uygun davranıŐlar yerine başka türlü davranıŐlar, davranıŐseler bu karakterlerin yaŐamları nasıl olurdu?” sorusunu sorarak etkinliği bitirin. Eğer yanıtları almak için zaman kalmadıysa katılımcılardan yanıtlarını post-it'lere yazmalarını ve sizin göstereceğiniz yere yaŐıŐtırmalarını isteyebilirsiniz.

“BİR KIZIMIZ-BİR OğLUMUZ OLDU” ETKİNLİğİ

Hedef: Toplumsal cinsiyetin doğumdan itibaren ne tür araçlarla kurulduğu; cinsiyetçi rollerin çocukluktan itibaren nasıl içselleŐtiđinin farkında varmak

Süre: 60 dk.

Gerekli Materyaller:

Poster Kağıdı

Tahta kalemi

Etkinliğin Uygulanması :

1) Katılımcılara kız ve oğlan çocuklara toplumsal cinsiyet rollerinin nasıl aktarıldığını birlikte ortaya çıkarmaya çalıŐacađınızı söyleyin.

2) “Bir kız ve bir oğlan bebeğimiz olacağını farzedelim” deyin ve sırayla aşağıdaki soruları sorarak poster kağıdına kız ve oğlan çocuk için bir liste hazırlayın.

- Ne hissederdiniz?

- Ne isim koyardınız?

- Odasını nasıl hazırlardınız?

- Yakınlarınız neler düşünür neler derdi?

- Siz nasıl bir yetiŐkin olsun isterdiniz?

Çocuğunuz büyümeye başladı, birkaç yaşında oldu;

- Nasıl severdiniz?

- Nasıl giysiler alırdınız?

- Ne tür oyuncaklar alırdınız?

Biraz daha büyüdü, sokağa çıkmaya başladı;

- Ne tür oyunlar oynardı arkadaşlarıyla?
- Siz ne oynamasını ne oynamamasını istersiniz?
- Yaramazlık yapınca nasıl cezalar verirdiniz?

Okula gitmeye başladı;

- Öğretmenleri nasıl davranmasını beklerdi?
- Okulda en çok neye dikkat etmesi gerekirdi?

Ergen oldu;

- Arkadaşlarıyla gezmeye gittiğinde neye göre izin verirdiniz?

- Gezerken neye dikkat etmesini isterdiniz?

- Sevgilisi olsa nasıl davranırdınız?

- Şimdi nasıl giyinmesini isterdiniz?

Meslek seçme zamanı geldi;

- Ne okusun isterdiniz?
- Ne tür bir işi olsun isterdiniz?

Bu iki çocuk büyüdüler, birbirleriyle tanıştılar ve aşık oldular;

- Birlikte yaşamak isteseler ne derdiniz?
- Evlenmeye karar verseler gelin / damat hakkında ne sorardınız, nasıl olsun isterdiniz?

Onların da bir çocuğu oldu; döngü devam ediyor.....

Her bir soruda kız ve oğlan çocuk arasındaki farklar yanında bu tür farklı bakış ve davranışın nasıl sonuçlar doğurduğunu da sorgulamaya çalışın.

Örneğin, kızların daha çok evcilik, oğlanların daha çok futbol oynaması; kadınların daha düzenli ve daha iyi yüzyüze ilişki geliştiren; erkeklerin daha rekabetçi, takım oyununa daha alışık ve fiziksel olarak daha güçlü kişiler olmaları sonucunu doğurur.

Ya da kızların daha çok etek oğlanların pantolon giymesi, kadınların sürekli nasıl oturduklarını yani bedenlerini kontrol etmeleri erkeklerinse hep rahat hareket edebilmeleri sonucunu doğurur.

Benzer bir şekilde, oğlanların her ağladıklarında uyarılmaları, kızların ise teselli edilmeleri erkeklerin duygularının bastırın, kadınlarınsa daha kolay ifade eden kişiler olmalarına neden olur.

3) Aşağıdaki benzer bir toparlama yaparak etkinliği kapatın.

16

	BEREN	EYMEV
Çocukluk	Parlak-Suslu	Sert-Ağır
Okul	Fizik Sistemine! Farklı öğrenme	Evlilik Farklı öğrenme
Ergenlik	Müzik, Resim Sosyal, Tutarlı	Beden/Spor Fen, Matematik
Yaşam	Hizmet sektörü Kontrollü	Üretim sektörü Rahat
Evlilik	Evlilik → Evlilik (2. Vardığı)	Mecbur / Para Askerlik Aileye bakma
Yaşam	"Evlilikte kız! Evlilikte kız"	Kıyucu kollu Kız

ÖRNEK POSTER

Benzer bir sorgulamayı tüm sorular için yaptığımızda bize çok doğal ve çok ortak görünen “kadınlık” ve “erkeklik” özelliklerinin aslında ne kadar uzun, desteklenme ve cezalandırılmalarla dolu bir öğrenme sürecinin sonunda gerçekleştiğini görmüş oluruz. Daha da önemlisi bu süreçte anne / baba, öğretmen, akran vs. olarak kendi etkimizi de değerlendirme şansımız olur. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet sözkonusu olduğunda hepimiz mağdur olduğumuz gibi hepimiz birer failiz de. Bu düzeni dönüştürmek, öncelikle kendi failliğimizi sorgulamakla başlıyor.

“NESİ İYİ NESİ KÖTÜ” ETKİNLİĞİ

Hedefler:

- Katılımcıların farklı yaşlardaki kız ve erkek çocukların toplumsal cinsiyet rollerini nasıl yaşadıkları ve nasıl gördüklerini tartışmaları
- Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yol açan toplumsal cinsiyet rollerine dayalı beklentilerin kaynağı olan faktörler üzerine tartışmaları
- Toplumsal cinsiyet eşitsizliğiyle mücadele etme isteği duymaları

Süre: 90 dakika

Gerekli materyaller

- Projeksiyon veya toplumsal cinsiyet dedektiflerinin yazılı çıktısı
- Poster kağıdı
- Gazlı kalemler
- Tahta kalemi

Etkinlik öncesi hazırlık:

- Toplumsal cinsiyet dedektifleri resmi hazırlanır.
- İyi yön kötü yön yazma şablonu hazırlanır.

Etkinliğin Uygulanması:

1. Toplumsal cinsiyet dedektifleri resmini katılımcılara gösterin. ‘Toplumsal cinsiyet dedektifi’ deyince akıllarına ne geldiğini sorun. ,

“Aslında tüm çocukların birer toplumsal cinsiyet dedektifi olduğunu söyleyin. Çocukların biyolojik cinsiyetlerinden kaynaklanan özellikleri tabii ki var. Ancak toplumsal cinsiyetleri yok; bunu biz yaratıyoruz. Onlara beklediğimiz davranış modellerini bazen açıkça bazen örtük olarak sunuyoruz. Çocuklar bizlerin davranışlarını, beklentilerini, takdir ettiklerimizi ve kızgınlıklarımızı gözlemliyor ve toplumsal cinsiyet rollerini adeta birer dedektif gibi araştırıyor ve keşfediyor. Bir dedektif gibi dünyayı inceleyerek bunları içselleştiriyor. Bazen koşullanma, bazen model alma, bazen özdeşleşme yoluyla. Hem de çok küçük yaşlardan itibaren.” gibi bir giriş yaparak etkinliğe başlayın.

Not: Eğer bu etkinliğin ardından “NESİ İYİ NESİ KÖTÜ”nü uygulamayacaksanız o etkinlikte yer alan “Köstek Halkaları” (8. ve 9. noktalar) kısmını ekleyerek etkinliği bitirebilirsiniz.

Toplumsal Cinsiyet Dedektifleri

2. Katılımcılara bir grup çalışması yapacağınızı söyleyin ve 2-3 ya da 4 kişilik gruplar kurun. Gruplarda hem erkek hem de kadınların bulunması önemli. Grupların her birine aşağıdaki listeden seçerek birer kız ve erkek çocuk rolü verin. Grup sayısına göre aşağıdaki listedeki bazı rolleri kullanmayabilirsiniz. Ancak bu rolleri dağıtırken mümkün olan en fazla farklı yaşta çocuğumuz olması önemli. Her gruba bir kız bir erkek çocuk verilecek ve bunlar ikisi aynı yaşta olacaklar. Gruplara poster kağıdı ve gazlı kalemler de verin.

Gruplar için çocuk rolleri:

5 yaşında kız çocuk

11 yaşında kız çocuk

5 yaşında erkek çocuk

11 yaşında erkek çocuk

7 yaşında kız çocuk

13 yaşında kız çocuk

7 yaşında erkek çocuk

13 yaşında erkek çocuk

9 yaşında kız çocuk

15 yaşında kız çocuk

9 yaşında erkek çocuk

15 yaşında erkek çocuk

3. Şimdi biraz da çocukların gözünden dünyaya bakalım. Katılımcılara kendi yaş grubunuzdaki kız ve erkek çocukların karşılarında olduğunu ve onlara birer soru sorduklarını söyleyin. Kız çocuğa: 'Kız olmanın iyi yanları nelerdir? Kötü yanları nelerdir?' diye soruluyor. Erkek çocuğa

da 'Erkek olmanın iyi yanları nelerdir? Kötü yanları nelerdir?' diye soruluyor. Her iki çocuğun söyleyeceğini düşündükleri şeyleri onların kendi ağzından yazmalarını isteyin. 'Kız olmanın en güzel tarafı süslenebilmek.', 'Kız olmanın en kötü tarafı futbol oynayamamak' ya da 'Futbol oynamayı seviyorum ama oynatmıyorlar.' Gibi. Kız çocuğun yorumlarıyla ilgili tahminlerini tamamladıktan sonra erkek çocuğa geçmelerini isteyin. 'Erkek çocuk olmanın en iyi tarafı istediğim kadar sokakta oynayabilmek', 'En kötü tarafı dayak yemek' gibi. Grupların poster kağıtlarına aşağıdakine benzer bir şablon oluşturup onu doldurmalarını isteyin. Herkesin farklı yaştaki çocuklar için aynı şekilde bir şablon hazırlayıp doldurması önemli. Bu çalışmayı tamamlamak için grupların 20 dakikalık bir süreleri var. Çocukların söyleyebileceğini düşündükleri tüm yorumları yazabilirler.

Örnek: İyi Yön Kötü Yön Yazma Şablonu

Yaş	Kız çocuk	Erkek çocuk
İyi yönleri		
Kötü yönleri		

4. Tüm gruplar iyi ve kötü yönleri yazmayı bitirdikten sonra her gruptan bir gönüllü hazırladıkları tabloyu tahtaya asıp aralarında konuştukları ve listeledikleri çocuk yorumlarını aktarmalarını isteyin. Paylaşım sıralamasını en küçük yaştaki kız/erkek çocuktan en büyük yaştakine doğru ilerleyecek şekilde ayarlayın. Gönüllüler gruplarının yorumlarını paylaşırken toplumsal cinsiyet eşitliği açısından önemli bulduğunuz noktaları vurgulayın. Diğer grupların da yorumlarını alın; genel grupların tüm yorumları dinlemesini ve üzerine konuşmasını sağlayın.
5. Tüm gruplar yorumlarını sunduktan sonra kolaylaştırıcı olarak küçük yaştan büyük yaşa kadar kızlar ve erkeklerden özellikle cinsiyet rollerinden kaynaklı olarak beklenen ve beklenmeyen şeyleri ve bunların onlara ne hissettirdiğini konuşun. Aşağıdaki tartışma sorularından faydalanabilirsiniz:

- Kız çocukları mutlu edenler nelerdir? Peki ya mutsuz?
- Erkek çocukları mutlu edenler nelerdir? Peki ya mutlu?
- Toplumsal cinsiyet rollerine uymadıklarında kendilerini suçlu veya yetersiz hissediyor olabilirler mi?
- Toplumsal cinsiyet rollerine uymamaları mümkün müdür? Neyle karşılaşılır?
- Toplumsal cinsiyet rollerine uymalarının sonuçları neler olabilir?

6. Etkinliği köstek halkalarını destek halkalarına dönüştürme adımıyla bitiriyoruz. Dünyaya gelen her bireyden, toplumun bazı beklentileri var. Bu beklentiler yaşa, cinsiyete göre değişkenlik gösteriyor. Bu süreçte hepimiz farklı düzeylerde bu toplumsal cinsiyete dayalı beklentileri gerçekleştiriyoruz. Ve başlangıçta bizden beklenenler, zaten bizim özelliklerimizin

ya da yapabileceklerimizin sınırlarını çizmeye başlar. Buna 'kendini doğrulayan kehanet' diyoruz. 'Kız öğrenciler matematikte başarısızdır.' Diye yola çıkan bir öğretmenin erkek çocuklara daha fazla soru sorarak onların daha iyi öğrenmesini sağlaması ve sonra yine 'Kız öğrenciler matematikte başarısızdır işte ben demiştim.' demesi gibi. Peki hem kız çocukların hem de erkek çocukların hayatlarını zorlaştıran bu kehanetler nereden çıkıyor? Kimler ya da neler bu eşitsiz beklentilere yol açıyor?

7. Tahtaya yanyana bir kız bir de erkek çocuk çizin. Çok basit bir çizim olsun. Katılımcılara biraz önceki soruları tekrar yöneltin: 'Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sorumlusu kim ya da nedir? Kız ve erkek çocuklardan eşitsiz beklentilere kim ya da ne yol açıyor?' diye sorun. Katılımcılardan gelen cevapları tahtaya çizdiğiniz çocukların çevresine yazın. 'Aile, akraba, arkadaş, komşu' vs. gibi kişilerden, toplumdaki veya sistemden bahsedenler olabilir. Söylenen tüm yorumlara kız ve erkeğin çevresinde yer verin. Eğer biyolojik cinsiyetle ilgili yanıtlar gelirse katılımcıları bunlar üzerine tartıştırın. 'Yani kızlar temizlik yapmaya çok uygun olduklarından mı buna yönlendiriliyor?'
8. Yoksa toplum mu bunu onlardan istiyor?' gibi sorular yöneltebilirsiniz. Tüm yorumları aldıktan sonra kız ve erkek çocukların çevresinde olup toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yol açan tüm faktörlere 'köstek halkaları' ismini verdiğimizizi; ancak bu halkaları 'destek halkaları'na dönüştürmenin mümkün olduğunu; amacımızın da bu köstek halkalarını destek halalarına çevirmek olduğunu belirtin.

Çıktılar

- Farklı yaşlardaki kız ve erkek çocukların kız olmanın/erkek olmanın nesinin iyi nesinin kötü olduğuna dair görüşlerinin yazıldığı tablolar:

Aşağıdaki tablo Anadolu ve Avrupa Yakasındaki eğitimlerde ortaya çıkan tabloların birleştirilmiş halidir.

		Kız Çocuk	Oğlan Çocuk
5 Yaş için	Olumlu yanlar	Renkli giyinebiliyorum	Sokakta bile üstsüz dolaşabiliyorum
		Bir sürü arkadaşım var.	Her zaman,herkesle oynayabiliyorum.
		Babamın prensesi benim.	Goooll!
		En güzel kız benim.	Pipim var benim oley!
		Konuşarak erkekleri bastırıyorum.	Ben herkesi döverim çünkü en güçlü benim.
		Fırfırlı kıyafetlerim var.	Tırmanabilirim, hareket edebilirim
		Nazlıyım,narinim.Ağlarsam her istediğimi yaptırım.	Arabalar
	Olumsuz yanlar	Annemsiz giyinemiyorum	Kız gibi gülmeyip kız gibi ağlamayacakmışım da ne yapacakmışım
		Makyaj yapmama izin vermiyorlar	Ben de bebeklerim olsun istiyorum.
		Etek giyince düzgün oturmalıymışım.	Benim neden sarı pantolonum yok?
		Erkek gibi bağırılmamalıymışım,üstelik sessiz ve sakin olmamalıymışım.	Saçlarımı uzatamıyorum.

		Futbola beni almıyorlar.	Sünnet korkusu
		Ben de babam gibi işlemek istiyorum.	
7 Yaş için	Olumlu yanlar	Bir sürü bebeğim var.	10 tane oyuncak arabam var.
		Güzel elbiselerim var.	Babam bana bisiklet aldı.
		Okumayı öğrendim.	Ödevlerim bitince oyun oynamaya dışarı çıkabiliyorum.
		Annem saçlarımı örüyor.	Sünnet düğünümde bir sürü hediye aldım.
		Okulda çok arkadaşım var.	Babamla futbol maçına gidiyorum.
		Pembe bir odam, renkli kıyafetlerim var.	Kendi başıma okula gidiyorum, bakkala gidiyorum
		İstedğim okuma kitabını ve oyuncuğ alıyorum. Herkes bana hediye veriyor	Babamın işyerine gidiyorum
		Anneme yardım etmeye başladım	Harçlığım var
		Babam çok seviyor beni.	
		Abim beni koruyor.	
		Herkes beni beğeniyor.	
	Olumsuz yanlar	Arabam yok, maça gidemiyorum.	Ağlayamıyorum
		Masayı hazırlarken anneme hep ben yardım ediyorum	Sünnet olacağım için çok korkuyorum.
		Her zaman uslu olmak zorundaymışım	Bakkala hep beni gönderiyorsun.
		Okulda kovalamaca oynarken çabucak yakalanıyorum.	Yaramazlık yaptığımda kız kardeşimle bana eşit davranılmıyor.
		Her sabah annem saçlarımı tararken canım yanıyor.	Oyun oynarken kavgacı arkadaşlarım hep bana vuruyor.
		Ablam makyaj yaparken ben niye yapamıyorum ki.	Köpek beslemek istiyorum ama annem izin vermiyor.
		Annem herşeyime karışıyor.	Güçlü ve başarılı olmama gerekiyormuş!
		Doğru oturmalıyım, uysal olmalıyım!	
Dışarıya çıkmam konusunda sorunlar var!!			
8-9 Yaş için	Olumlu yanlar	Daha rahat giyiniyorum, renkli ve parlak:)	Sokakta daha uzun süre zaman geçirmesine müsaade edilmesi
		Akranlarının (erkeklerin) özenli davranması	Az sorumluluk
		Erkeklerle ilişkilerinin henüz çok zor olmaması	Yetişkinler tarafından daha ciddiye alınması
		Kavga etmiyorum	Bilgisayar vesaire kullanması serbest.
		Öğretmenimle iyi bir ilişkim var.	Koşuyorum, bisiklet sürüyorum, bilek güreşi yapıyorum
		Derslerime iyi çalışıyorum.	Babamla oynuyorum.
	Olumsuz yanlar	Kızlarla oynamak zorunda bırakılmak	Yetişkinler tarafından utandırılmak
		Ev işlerinde yardıma zorlanmak.	Kız kardeşi koruma görevi
		Kadın kimliği ile büyüsun ama aslında çocuksun	Bakkaldan ekmek vs. alma görevi.
		Oturup kalkmama, giyimime dikkat etmeliyim	Renkli hiçbir şeyim yok Sadece pantolan giymek zorundayım!
		Dışarıya çıkma! Artık büyüdüné	Saçım kısa olmalı!

		Ev gezmelerine gitmek	Korkularımı ifade edemiyorum, cesur olmalıyım!
11 Yaş için	Olumlu yanlar	Makyaj yapmak,oje sürmek	Futbol oynayabilmek
		Sokakta oyun oynamayı seviyorum	Geç saate kadar sokakta oyun oynamayı seviyorum
		kız arkadaşlarımla saatlerce sohbet edebilmeyi seviyorum.	Şort giymeme kimsenin karışmamasını seviyorum
		Düzenli olmamı seviyorlar	Matematikte başarılıyım
		annemle kek ve yemek yapabilmeyi seviyorum.	Kızdığımda karşımdaki kişiye vurabilmeyi seviyorum
	Olumsuz yanlar	Hava karardıktan sokakta oynayamadığım için üzüldüyorum	Canım acıdığımda ağlayamadığım için üzüldüyorum.
		Etek ve şort giydiğimde abilerin bacaklarına bakması beni rahatsız ediyor.	Renkli kıyafetler giydiğimde arkadaşlarım benimle alay ediyor.
		Kardeşimin küçük annesi olmayı sevmiyorum.	Sürekli bakkala gönderilmek istemiyorum.
		Utanma!	Yaramaz olduğum sanılıyor ve cezalar alıyorum
		Sorumluluklarımı bilmeliyim!!	Derslerle ilgili şikayetler!
Abime ve babama hizmet etmeyi sevmiyorum.		Arkadaşlarımla küfürlü konuşmalarını duymak istemiyorum.	
13 Yaş için	Olumlu yanlar	Okula beni anne babamın getirip götürmemesine bayılıyorum.	Sakalımın çıkmasından gurur duyuyorum
		Erkeklerin benimle ilgilenmesi hoşuma gider.	Uzun boylu ve kaslı olmak kızların ilgisini çektiği için hoşuma gider.
		Kişisel bakımla uğraşmama izin verilmesine bayılıyorum.	Okulun futbol takımında olmaktan çok memnunum.
		Giysi seçimlerini kendim yapıyor olmak hoşuma gider.	Saçlarıma şekil verip,yakışıklı olmak,karizmatik olmak hoşuma gider.
		Erkeklerle çatışmak çok eğlenceli	Erkeğim, özgürüm!!
		Derslerde başarılı olmayı çok seviyorum.	
	Olumsuz yanlar	Bedensel değişiklikler bana sıkıntı verir.	Boyumun kısa olması hoşuma gitmiyor.
		Aile baskısından bunalıyorum	Sesimin ince olması hoşuma gitmez.
		İstedığimi giyememekten hoşlanmıyorum	Harçlığımın az olması,kız arkadaşşıma hediye alamamaktan nefret ediyorum.
		Ailemin bana güveniyorum deyip güvenmemesi,takip etmesinden nefret ediyorum.	Kız kardeşime göz kulak olmak,korumaktan nefret ediyorum.
		Adet dönemini sevmiyorum	Babayla çatışıyorum..
		Ev işlerini,kardeşimle ilgilenme sorumluluğunun bana verilmesinden hoşlanmıyorum.	Her konuda güç kullanmak zorundayım!
15 Yaş için	Olumlu yanlar	Kolaylıkla erkeklerin ilgisini çekiyorum.	İstedığım kızla gezebiliyorum.
		iyi ki dostlarım var.	Eve akşam ezanından sonra girebiliyorum.
		Ailem büyüdüğümün farkında	İnternet kafelere rahat girebiliyorum.
		Güzelim.	Arkadaşlarımla rahatlıkla geziyorum

	Sorgulama	İstediğim şeyi giyebiliyorum.
Olumsuz yanlar	Kanbur durmaktan nefret diyorum ama yapacak birşey yok.	Birşeyleri hep ben mi taşımak zorundayım?
	Erkekler kadar özgür değilim	Ailem beni hep eleştiriyor.
	İstediğim gibi giyinemiyorum	Geleceğim adına karar veremiyorum.
	Arkadaşlarımda kalamıyorum	Sesim boru gibi.
	Arkadaşlarımla gezemiyorum	Leş gibi koktuğumu kızlardan duyuyorum.
	Ailem beni hep eleştiriyor.	Yeterince uzun değilim
	Geleceğim adına karar veremiyorum	Sınavlar!
	Saçlarımı hep toplamak zorundayım.	Sivilcelerim, pis bir bıyığım var.
	Sınavlar!	Anlaşılamama
	Küçük kardeşim!	
	Kendimi gösterme!	
	Sevgilimle gezemiyorum. Çıkma teklifi edemiyorum.	

- Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yol açan, kız ve erkek çocuklara destek olabilecekken köstek olan kişi, kurum, sistem veya diğer faktörlerin yazılı olduğu poster kağıdı

Aşağıdaki liste Anadolu ve Avrupa Yakasındaki eğitimlerde ortaya çıkan posterlerin birleştirilmiş halidir.

KÖSTEK OLABİLENLER		
Tüketim	Coğrafya yazarlar	İktidar
Moda	Kültür	İdeoloji
Ekonomik sistem	İnanç	Karar vericiler
Toplum mühendisleri	Örgütler ve STKlar	Okul yönetimi
Medya	Komşu,mahalle	Modeller
Güncel olaylar	Akraba	Dini değerler
Ünlü yaşlılar	Toplum	Töreler
Çatışma	Eğitim	Toplumsal döngü
Tarihsel süreç	Anne ve baba	Sermaye
Kendimiz	Aile politikaları	Endüstri

TOPLUMSAL CİNSİYET EĞİTİMİ ETKİNLİĞİ

Hedefler:

Toplumsal cinsiyet eğitiminin kapsamı ve önemi üzerine düşünmeyi sağlamak ve katılımcıların bu konuda birlikte görüş geliştirmelerini sağlamak

Süre: 60 dk.

Gerekli materyaller:

- Poster kağıtları, tahta kalemleri

Etkinlik öncesi hazırlık:

- Birinci uygulama önerisi için önceden poster kağıtlarına ilgili sorular yazılarak, eğitim mekanının duvarlarına asılır.
- İkinci uygulama önerisi içinse etkinlikte kullanılacak gazete haberi ve Kihep eğitimi katılımcılarının görüşleri her grupta olacak şekilde çoğaltılır:
 - o Kihep katılımcı görüşleri için:
<http://www.kadinininsanhaklari.org/kategori/katilimcilardan...>
 - o Sabancı Üniversitesi Mor Sertifika ile ilgili gazete haberi için:
<http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=HaberYazdir&ArticleID=1006141>

Etkinliğin Uygulanması:

Birinci Uygulama önerisi : (Bu uygulama Anadolu grubu ile yapılan eğitimde AÇEV deneyimi dinlendikten sonra uygulanmıştır.)

- Katılımcıların 2li ya da 3 lü eş olmaları sağlanır.
- Katılımcıların gruplar halinde dolaşarak ve birbirleri ile tartışarak eğitim mekanında poster kağıtlarına yazılmış soruları cevaplamaları istenir. Sorular:
 - o Neler yapabiliriz?
 - o Neler yapabilirim?
 - o Nelere ihtiyacım var?
 - o Kimlerden, nelerden destek alabilirim?
 - o Kimler, neler engelliyici olabilir?
- Daha sonra posterde yazılanların üzerinden proje anlatımı bölümünde geçilir.

TOPLUMSAL CİNSİYET EĞİTİMİ

Hem kızlara hem erkeklere yönelik olan toplumsal cinsiyet eğitimi, özel ve kamusal yaşamda erkek ve kız çocukların, kadınların ve erkeklerin oynadıkları rolleri değiştirmeyi amaçlamaktadır. Cinsiyete dair kalıplaşmış yargılarla mücadele ederek, kadınların ve erkeklerin arasında işbirliği ve karşılıklı saygı temelinde oluşan gerçek bir sivil eşitliğin ortaya çıkarılmasını hedeflemektedir.

Toplumsal cinsiyet eğitimi, toplumsal cinsiyet farkındalığı yaratarak başlar. Cinsiyete dair kalıplaşmış yargıların farkına varılması, olumsuz etkilerinin anlaşılması ve neden olduğu eşitsizliklerin kavranması yoluyla farkındalık artması ve güçlenme sağlanır. Kızlara yönelik toplumsal cinsiyet eğitiminin sonucu daha fazla özgüven, kararlılık, bağımsızlık ve kamusal alanda kendini ortaya koymaktır. Erkekler açısından elde edilecek sonuç ise başarısızlık korkusunun yenilmesi, daha az saldırgan olma, daha sosyal ve sorumlu hale gelme ve özel alanda daha fazla görünmedir.

Toplumsal cinsiyet eğitimi, geleneksel olarak kadınlara özgü sayılan iş ve özelliklerin sosyal değerini anlamalarında çocuklara yardımcı olur. Böylece çocuklar kadınların ve erkeklerin aileye ve topluma yaptıkları ayrı ayrı katkıların eşit önem taşıdığını, erkeklerin ve kadınların eşit haklara ve sorumluluklara sahip olduklarını öğrenirler.

Toplumsal cinsiyet eğitiminin önemli bir işlevi de çocukların kendilerini çeşitli özelliklere sahip, karmaşık ve kendine özgü bireyler olarak kabul etmelerini sağlamaktır. Çocuklar, öyküleri veya kendi etkinliklerini analiz ederek, kızların güçlü, erkeklerin ise duyarlı ve kırılabilir olduklarını, bunların normal sayılması gerektiğini hızla öğrenebilirler. Kalıplaşmış yargılar ve toplumsal cinsiyetle ilgili katı beklentiler kişisel gelişmeyi, gerek erkeklerin gerekse kızların tam potansiyellerini gerçekleştirmelerini engellerken, toplumsal cinsiyet eğitimi çocukların kendileri olmalarını destekler.

TOPLUMSAL CİNSİYET EĞİTİMİ

Devam Ediyor..

Toplumsal cinsiyet eğitimi sadece kendi etkinlikleriyle sınırlı olmayan, tüm eğitim sürecinin içine yedirilmesi gereken bir yaklaşım olarak görülmelidir. Eğitimciler erken çocukluk döneminden başlayarak cinsiyetlerle ilgili kalıplaşmış yargılara dayalı etkinliklerden kaçınmalı, herhangi bir etkinlikte kız ve erkek çocukların katılım ve etkileşim için aynı fırsatlara sahip olmalarına özen göstermelidir. Kız çocuklar gerek akademik gerekse sportif alanlarda erkeklerle rekabete özendirilmeli, erkek çocuklar ise bakım gibi işlere dahil edilmelidir.

Toplumsal cinsiyet eğitiminde etkili olabilmek için eğitimciler kendi cinsiyetçi kalıplaşmış düşüncelerini de dikkate almalı; öğretim yöntemlerinin, dillerinin, kız ve erkek öğrencilerle davranışlarının amaçladıkları toplumsal cinsiyet eşitliğini yansıtıp yansıtmadığını düşünmelidir.

İkinci Uygulama önerisi: (Bu uygulama Avrupa grubu ile yapılan eğitiminde AÇEV deneyimi dinlenmeden uygulanmıştır.)

- Katılımcıların 3 gruba ayrılması sağlanır.
- Gruplara “okulunda toplumsal cinsiyet eğitimi yapmak isteyen rehber öğretmenlerden oluşan bir komisyon” oldukları söylenir.

- Milli Eğitim ve okul yöneticilerinin olduğu bir toplantıda, onları yapmak istedikleri işi anlatmak ve ikna edebilmek üzere 5 daklık sürede, bir poster kağıdı kullanarak yapmak istedikleri eğitimin kapsamı ve önemine dair bir sunum yapmaları istenir. Grup çalışmaları için 15-20 dk. verilir.

- Ardından her grup kendi sunumunu paylaşır.

Yapılan sunumlar aşağıdaki soruları üzerinden tartışılır:

- o Sizce sunumu dinleyenler ne düşünür? Ne gibi sorular gelebilir?
- o Sunumlar arasındaki benzerlik ve farklılıklar neler?
- o Toplumsal Cinsiyet eğitimi neden önemlidir? Kapsamı ne olmalı? Neler yapılabilir?

AÇEV DENEYİM PAYLAŞIMI

Bu oturuma, AÇEV’den Aile Eğitimleri Koordinatörü Hasan Deniz ve Kurumsal Gelişim Bölümünden Ege Ortaçgil katılmıştır. Hasan Deniz, AÇEV’in aile eğitimleri özellikle “baba destek programı” deneyimini ve AÇEV’in programlarında toplumsal cinsiyet konusunu nasıl ele aldığına dair katılımcılarla soru-cevap şeklinde sohbet etmiştir.

OYUNLAR: NEDEN OLMASIN / MESELA SOKAĞI

Bu oturumda ilkokul ve ortaokul çocuklarına yönelik hazırlanan oyunlar katılımcıları ile oynanmış ve geri bildirimler alınmıştır.

PROJE ANLATIMI VE ÖNERİLER

Bu oturumda, projenin adımları katılımcılar ile birlikte konuşularak, proje eylem planı üzerinden gidilmiştir. Projenin okullardaki eylem planı, anketlerin uygulanmasına dair önemli noktalar ve anketler size gönderilen dosyada yer almaktadır.

Hem bu oturumda hem de 3 gün boyunca konuşulan toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda yapılabilecekler ve projeye katkı sağlayacak öneriler aşağıda özetlenmiştir.

Neler Yapabiliriz? Neler Yapabiliriz? Nereden Başlayabiliriz?

Ortaya çıkan hedef kitleler:

- İktidar ve karar vericiler
- Medya
- Aile-Ebeveyn-Anne-Baba
- Çocuk
- Öğretmenler
- Okul yöneticileri
- Kendimiz
- Sivil toplum kuruluşları, gönüllü organizasyonlar

Yapılabilecek çalışmalar:

- **Kendimizi güçlendirmek:** Kendimizden başlayarak, öncelikle kendi toplumsal cinsiyet kalıplarını fark etmek ve bu konuda bilgi ve beceri kazanmaya ve tutum değiştirmeye karşı motivasyon geliştiririm. Kendimi ve bu konuyu destekleyeci çalışmalara (gönüllü organizasyonlarda ve farklı örgütlenmelerde) katılımım.
- **Eğitim çalışmaları:** Yukarıdaki hedef kitlelere yönelik, seminer tipi değil daha uzun süreli ya da daha vurucu/etkileyici eğitimler yapılabilir. Eğitimlerde kullanılmak üzere çeşitli araçlar (Oyunlar, ale ile çocuğun oynayabileceği puzzle, kısa filmler, broşürler, kılavuzlar, sunumlar vb.) geliştirilebilir.
- **Farkındalık artırıcı iletişim çalışmaları:** Eğitim dışında farkındalık artırma ve konuyu gündeme taşımak için broşür, poster, promosyon malzemeleri (yelpaze, buzdolabı süsü), internet sayfası, aylık bülten, okul panosu hazırlanabilir.
- **Okul atmosferini etkileme çalışmaları:** Okulda ayrı çalışmalar yapmak yerine var olan okul sürecinin için bu konuyu yedirmek ve toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısıyla değişimler yaratmayı kapsar. Gelen örnekler:
 - Kız Futbol Takımı Kurma
 - Alanındaki iyi işler başarmış kadın resimlerini asıp "Bu kim? Çalışması"
 - Erkek hemşire, erkek okul öncesi öğretmen ile meslek tanıtım günleri yapma
 - Erkek öğrencilerle ev işlerini yapacakları çalışma grubu oluşturma
 - Okul dergisinde bu konuyu ele almak
 - Şube bazında çalışmalar: resim, şiir, kompozisyon, tiyatro vb.
 - Tüm öğretmenlerde duyarlılık oluşturup ders materyallerinin konu odaklı taranıp vurgu yapılması

- **Gündem Yaratma ve Savunuculuk:** Karar vericileri ve iktidarı etkileme çalışmalarıdır. Okul içi toplantılarda, RAM toplantılarında bu konuyu gündeme taşımak, bu konuda çalışma yapan kurumlarla işbirliği geliştirmek gibi örnekler sayılabilir.

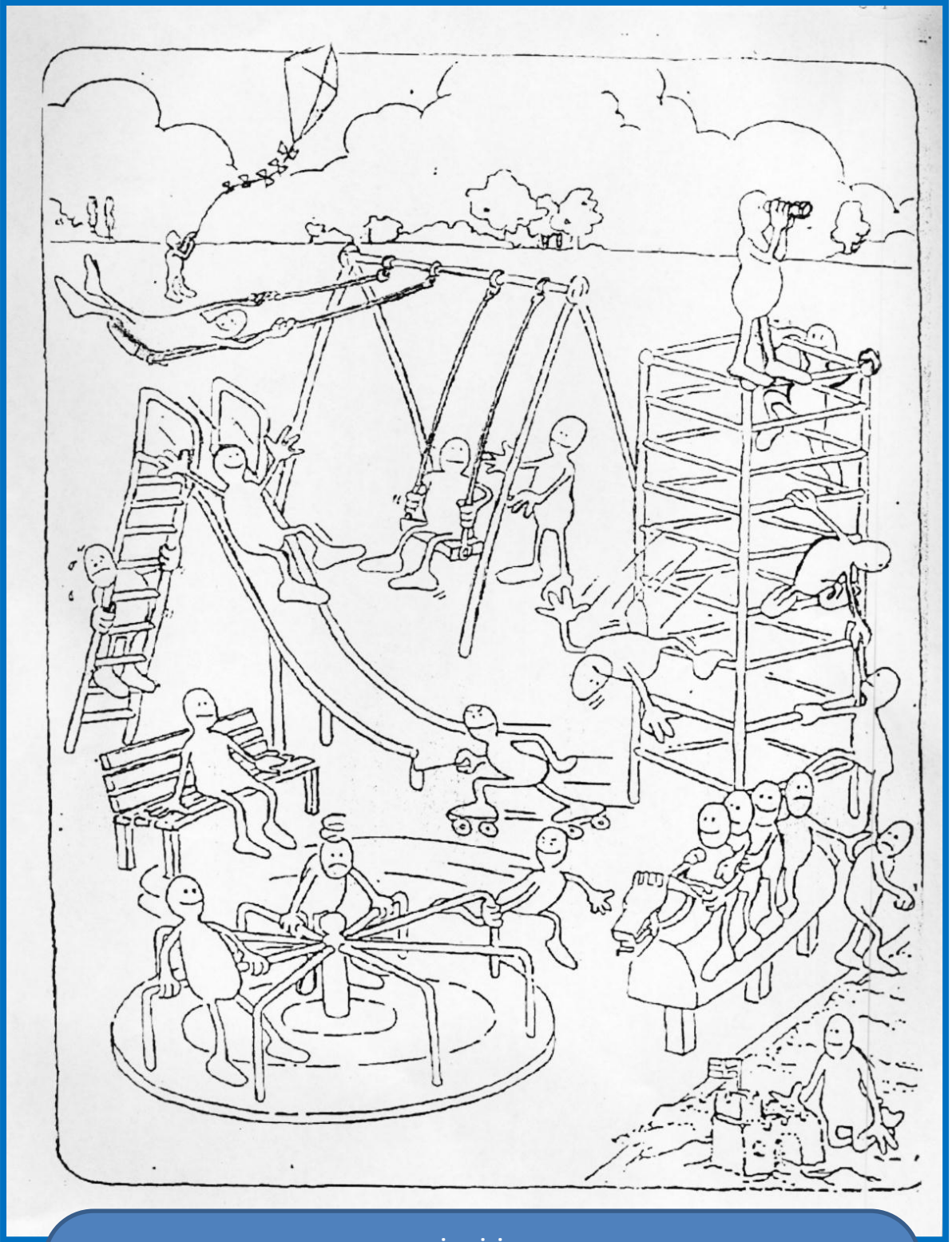
AİLELERLE YAPILACAK ÇALIŞMA NASIL OLMALI?

- Aile yapılarındaki, sosyo-ekonomik durumlardaki farklılıklar gözetilse
- Görsel ağırlıklı olsa, kısa filmler, karikatürler olsa
- Kısa filmler olacaksa, gerçek hikayelerden yola çıkan, tanıdık karakterler olan, geleneksel durum ile karşılaştırma yapılan kısa ve etkili filmler olsa
- Aile ve çocukların birlikte yapabilecekleri çalışmalar olsa (birlikte oyun oynama, puzzle yapma vb.)
- Ebeveynelerin gündelik yaşamında kullanabilecekleri ve bu konuda farkındalık uyandıracak, hatırlatıcı olacak yaratıcı ürünler olabilir (yelpaze, buzdolabı süsü vb.)

DEĞERLENDİRME OTURUMU

Bu oturumda bireysel olarak değerlendirme formları doldurulmuştur. Ardından ekte verilen oyun parkı görseli üzerinden katılımcılar grup içinde kendilerini bu eğitimde nasıl hissettiğine dair paylaşımlarda bulunmuşlardır. Anadolu Yakası'ndaki grupta ayrıca "değer çizgisi" etkinliği kullanılarak bu proje toplumsal cinsiyet eşitlinin sağlanması konusunda ne kadar işe yarar konusundaki görüşler paylaşılmıştır. Oturum, daire şeklinde herkesin son sözlerini birbirine söylemesi ile bitmiştir.

EK: Oyun parkı görselini kitapçığın son sayfasında bulabilirsiniz 😊

İLETİŞİM

Gözde DURMUS

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ ÇOCUK ÇALIŞMALARI BİRİMİ

gozde.durmus@bilgi.edu.tr

0 212 311 75 66